

■ ■ ■ Nye oljefunn snur ikke om på problemstillingen. Tvert imot. Vi må unngå at oljemilliardene brukes til nye, varige offentlige stillinger.

Oljelandet

ØKONOMI
HILDE C.
BJØRNLAND

Norge er et av verdens rikeste land. Vi har den laveste arbeidsledigheten i OECD, og i motsetning til de fleste av våre handelspartnere som nå må kutte i offentlige utgifter, har Norge penger på bok (oljefondet) som muliggjør en fortsatt økning i offentlig pengebruk. Norge er annerledeslandet, sier enkelte. Men begrepet «annerledeslandet» er tilsørende og burde etter min mening erstattes av «oljelandet». Det vil minne oss på at vår særstilling er midlertidig og må knyttes til en ikke-fornybar ressurs. Bruken av denne har konsekvenser.

Dette argumenterte jeg med på NHOs årskonferanse forrige uke og igjen på Solamøtet i Stavanger på mandag. Samme dag annonserte Statoil at nok et stort oljefunn var gjort. Men til tross for tre kjempefunn på under ett år, anslo konsernsjef Helge Lund at olje- og gassproduksjonen kan bli halvert det neste tiåret. De fleste anslag tyder på at de nye funnene bare kan utsette fallet i noen år.

Nye oljefunn snur derfor ikke om på problemstillingen. Tvert imot. Vel har vi funnet mer olje enn vi trodde vi ville finne for bare et tiår siden. Og vi kommer sikkert til å finne mer. Men så har vi også brukt mer oljepenger enn vi trodde vi kunne bruke. Og jo mer penger vi bruker, jo mer oljeavhengige blir vi, og jo større kostnader vil vi få når vi må omstille oss. La meg begrunne dette:

En viktig grunn til at Norge kom seg så raskt gjennom finanskrisen, er at offentlig pengebruk økte kraftig i 2009. Mens oljepengebruken i snitt lå på rundt tre prosent av verdiskapningen i Fastlands-Norge i 2002-2008, økte den til 5,5 prosent i kriseåret 2009. Dette var motkonjunkturpolitikk, ønsket og villet av de fleste.

Problemet er imidlertid at

oljepengebruken ikke har blitt redusert siden 2009, til tross for oppgang i norsk økonomi. En stor andel av disse midlene er blitt brukt til å øke sysselsettingen i offentlig forvaltning (se figur).

Siden andre kvartal i 2008, som er vendepunktet før finanskrisen skyllet inn over Norge, har sysselsettingen i offentlig forvaltning økt med omtrent 45.000 arbeidsplasser.

I privat sektor, som da omfatter resten av økonomien, er bildet motsatt. Der falt først sysselsettingen kraftig. Og selv om det har blitt skapt nye arbeidsplasser det siste året, er det fortsatt over 20.000 færre arbeidsplasser enn i 2008. De fleste av dem er blitt borte fra industrien.

Ser vi til Sverige, er bildet motsatt. I løpet av kriseårene har det blitt kuttet over 50.000 arbeidsplasser i det offentlige (se figur). De fleste kuttene kom i kommunene. Dette til tross for at privat sektor i Sverige ble hardt rammet i de første kriseårene. Men etter det har svensk økonomi vist en imponerende vekstevne. Over 100.000 nye arbeidsplasser er skapt i privat sektor siden 2008.

Midlertidige tiltak under finanskrisen har altså blitt til varige stillinger og kostnader i det offentlige i Norge. Det holder ledigheten lav, men skjuler todelingen i norsk økonomi.

Men regjeringen er jo tilbake på handlingsregelen, tenker dere nå, så dette er da ikke noe problem. Ja, men; handlingsregelen sier ikke noe som helst om hvor mye norsk økonomi til en hver tid tåler å bruke. Handlingsregelen sier at vi skal bruke avkastningen av fondet, beregnet til fire prosent. Og så har vi flaks. Oljepris og avkastningen på fond øker i rask tempo, slik at vi allerede er tilbake på regelen, ikke fordi staten bruker noe særlig mindre, men fordi den får inn så mye, mye mer. Men dermed øker også oljeavhengigheten i Norge.

Det blir derfor feil etter min mening å argumentere for at nye oljefunn endrer problemstillingen og gjør Norges utfordringer mindre, slik Trygve Hegnar gjorde i sin leder i Finansavisen lørdag. Så lenge oljefunnene ledsages av økt offentlig oljepengebruk, øker kostnads- og lønnsveksten i Norge. Det svekker konkurranse-

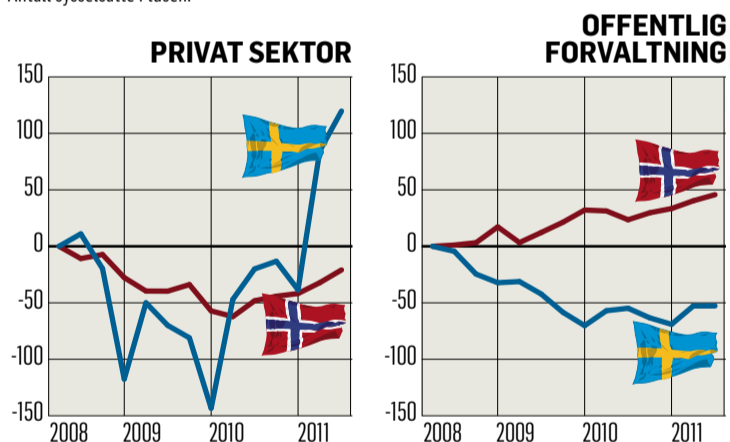

■ UTFORDRING. Et fall i oljeprisen kan gi store utfordringer for både oljesektoren og offentlig forvaltning som har gjort seg avhengig av høy oljepengebruk, skriver artikkelforfatteren.
Foto: Marius Fiskum

Ulik vei

Endring i sysselsetting under finanskrisen i Norge og Sverige.

Antall sysselsatte i tusen.

20©12 Dagens Næringsliv grafikkKilde: SSB, SCB og Hilde Bjørnland

evnen, noe vi har sett tydelig de siste fem-ti årene. Dette rammer eksportsektoren. Industrien er allerede nevnt, men resten av næringslivet i Norge taper også. Når kostnadsnivået øker, kommer færre utledninger til Norge. Det påvirker reiselivet, varehandel, og andre tjenesteytende næringer.

Slik vi nå styrer, tror jeg vi kommer til å møte betydelig utfordringer. Vi vet at offentlig sektor vil bruke mer i fremtiden enn det den kan betale for, selv med oljepenger på bok. En aldrende befolkning vil i årene fremover gjøre krav på det meste av det vi får inn via handlingsregelen. Det vil bety økte skatter til de som er unge i dag,

eller kutt i offentlig forbruk.

Men rammevilkårene for oljesektoren kan også endre seg på kort sikt. Et fall i oljeprisen kan gi store utfordringer for både oljesektoren og offentlig forvaltning som har gjort seg avhengig av høy oljepengebruk.

Så, for å være litt bedre rustet foreslår jeg to endringer:

■ Handlingsregelen bør omdefinieres, slik at det ikke lenger handler om hvor mye vi kan få ut av oljefondet, men om hvor mye Norge tåler. Jo mer olje vi finner, jo viktigere blir dette.

■ Vi bør stille større krav til hva vi bruker oljepengene på. Oljemidlene må brukes til å styrke vår vekstevne på sikt. Det er i hvert fall det som er igjen av

FLERE INNLEGG
Side 38 – 40

Gjestekommentar
Lover må håndheves

Nil Ola Widme

Innlegg
Tunisia ett år etter

Joachim Nahem

Unyansert om urologi

Stein Øverby

Feil om flytoget

Linda Bernander

Telepolitisk harakiri

Tin Gykdberg

Ineffektive toppklubber

Bernt Arne Bertheussen

konkurranseutsatt sektor mest tjent med.

■ Hilde C. Bjørnland, professor ved Institutt for samfunnsøkonomi, Handelshøyskolen BI